

247253

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXV. ÉVFOLYAM.

1943. 8. SZÁM.

ALAPITOTTA: RAVASZ LÁSZLÓ

TARTALOM:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tőkés István: Az egyház a hűség próbájában.

Pálffy Károly: Az erdélyi népfőiskolai mozgalom.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA.

Vásárhelyi J.: Az én házam . . .
Felhívás.
Hírek.

VASÁRNAPI ISKOLA.

Kozma Tibor: Megjegyzések az ó-szövetség megértéséhez.

IRODALOM.

I. L.: Göde Lajos: Maradj velünk, mert beestvéledik. — *Draskóczy L.:* Hősök és vértanúk. — *Békefi B.:* Mi hasznod belőle?

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR
ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8— PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

A „Dolgozatok a református theologiai tudományok köréből“ o. füzet sorozat legújabb száma:

16-ik szám:

Az ethika mai kérdései.

Irtá: Dr. Tavaszy Sándor. Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra?

Irtá: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

Téma és textus a prédikációban.

Irtá: Kozma Tibor. Ára 1— Pengő.

19-ik szám:

A világot legyőző hit.

Irták: Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Imre Lajos, Dr. Gönczy Lajos,
Dr. Nagy Géza és Nagy András. Ára 1·20 Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Még kapható:

DR. KISS TIHAMÉR:

**A ref. népfőiskola a vallásos nevelés
szolgálatában.**

Ára 30 fillér.

KOZMA TIBOR:

**Az „imago Dei“ problémája és a
prédikált Ige.**

Ára 5— Pengő.

RAVASZ LÁSZLÓ:

Hit és engedelmesség.

Ára 7.— Pengő.

SPURGEON:

Aranysugarak.

Ára 4·50 Pengő.

Az egyház a hűség próbájában.

— A Bultmann-kérdéshez —

Hogy a döntő próba mindig a szentíráshoz való hűségnél, illetve hűtlenségnél dől el, afelől nem vagyunk kétségben. A jelen idők azt a korszakot mutatják, amelyben a szentírás és vele együtt az egyház problematikussá válik. Nyilván, nem akármilyen szentírásról, hanem a minden részében Krisztusról beszélő bibliáról, szent könyvről van szó. Vannak és süketnek kell lenni ahhoz, hogy minden látszat mellett is a döntést kívánó jeleket ne vegyük észre akár magyar honunkban is. Nem képzelgés ez, hanem realitás.

A döntésnek, állásfoglalásnak periódusában áll ma a németországi egyház is. Nem úgy, hogy külső ellenséggel kell leszámolnia, hanem — és mindig itt dől el a létharc — magában az egyházban indul meg a küzdelem: *a szentírás mellett vagy ellen állást kell foglalni*. Már hosszú esztendők óta folyamatban van az ilyenirányú próbálkozás. Elég, ha pillanatnyilag arra a kolosszális kísérletre gondolunk, melyben E. Hirsch a három első evangéliumot békíti ki a mával. De ugyancsak ilyen kísérletet látunk Bultmann: „Az újtestamentum mentesítése a mitológiától” c. könyvében is, melyre tudomásunk szerint Dr. Tavaszy Sándor hívta fel a figyelmet első ízben éppen lapunk hasábjain. Mindenestől oda torkollik a kérdés, hogy *miképpen kezelje az egyház a szentírást; hogyan állhasson meg mellette ma is, amikor egyre inkább szaporodnak vele kapcsolatban az ellenséges hangok?*

Sajnos, magát az említett Bultmann-könyvet nem ismerjük és így nem is szólhatunk hozzá érdemileg. Amennyit közvetett úton tudhatunk, arról beszámol Dr. Tavaszy Sándor „Mythologia és Eszkhatologia” c. írásában. (Lásd „Az Út” XXV. évf. 6. szám.) Ennek alapján Bultmann azt a feladatot tűzi maga elé, hogy *„mentesíteni kell az Újszövetséget minden mythologizáló stílusformától és jellegtől. Ezt pedig az ú. n. egzisztenciális értelmezés segítségével lehet elérni*.” A könyv már nem kapható, de mai napig is közlemények jelennek meg mellette vagy ellene. Egyelőre a hozzászólásoktól is el kell tekintenünk az eredeti munka hiánya miatt, de tekintettel arra, hogy nem valami merőben új dologról van szó, hanem a jelek szerint Bultmann mindössze korábbi bibliakutató munkájának konzekvenciáját vonja le, (?) mindenképpen szükséges és egyben érdekes is áttekinteni azt a munkamezőt, melyből kinőhetett az „újszövetség mitologiamentesítése.”

Az exegézis terén a legújabb irányt a „*dialektikai*” képviseli, Az átlagbeállítás szerint ennek elődje a *formatörténeti* módszer

volt. Ez meg is felel a valóságnak azzal a különbséggel, hogy a formatörténet nem adta át helyét, hanem a másik, illetve mások mellett párhuzamosan tovább tart és ma is van. Jelen állásában (de hallgatólágasan azelőtt is) nemcsak a formával (*forma történet*) foglalkozik, hanem önmagának kijelölt határát átlépve, határozottan *a formából kiindulva a tartalomra nézve von le messzemennyő következtetéseket*. Az alábbiak végső értelmük szerint mindenestől e körül a megállapítás körül mozognak és az olvasónak kell eldöntenie, hogy ez ellentétben áll-e a *Christus sacrae scripturae interpretatio* elvével?

A formatörténeti irányzat az evangélium külső alakjára, mondhatjuk: az írott szentírást tereli a figyelmet. Azzal foglalkozik, hogy a mai formájára vonatkozólag mit kell mondanunk. Természete szerint, melyre most nem térünk rá aprólékosan, elsősorban az ú. n. „evangéliumok” mellett marad, mivel a külső ruhát illetőleg ezek a legbonyolultabbak és problematikusabbak. Más újszövetségi írások sokkal kisebb súllyal, vagy egyáltalán nem is eshetnek a vizsgálódás körébe. *Ezért az alábbiakban is Bullmann nyomán kizárólag az evangéliumok (Máté, Márk, Lukács) érdekelnek, mint amelyek egyébként a legbensőségesebb „mythikus” elemet tartalmazzzák.*

Az egyes evangéliumok nem úgy állottak elő, hogy valaki, aki benne élt a Jézus korában és így szemtanúja volt minden beszédnek és cselekedetnek, leírta a látottakat és hallottakat és mintegy történelmi értékkel bíró értesítést — történetet — adott a kereszténységnek erről a primer szakaszról. Jézus élete idejében és azután is jó darabig nem írtak semmit és így írásos hagyomány nem maradt fenn róla. Viszont egész élete, beszédei, csodatettei ott éltek a köztudatban, esetleg egy-egy írásos feljegyzésben. Ebben az eselleges alakban (szájhagyomány, írástörödékek?) jutottak esztendőről-esztendőre, szájtól-szájig, hívőtől-hívőig, míg végre sor kerülhetett arra, hogy valaki vagy valakik írásba foglalják a sok részletet és azután mint ilyen összefoglalást betűkben megrögzítve adják tovább az utókoroknak. Ezt az egész bonyolult és titokzatos utat vizsgálja a formatörténet és az a célja, hogy fényt derítsen minden vonatkozásban *arra a hosszú útszakaszra, melyet Jézus szavai, illetve cselekedetei megtettek születésük pillanatától el egészen — mondjuk fenntartással — mai szentírási formájukig.* Tehát külső vizsgálatról, a forma boncolásáról van szó és az a cél, hogy a mai formából kiindulva, vissza lehessen menni az eredetig, az első fázisig és ezen az úton megállapítani azt is, hogy végeredményében *mi az, ami eredetileg volt, amit Jézus valóban mondott vagy cselekedett.* Mindezt pedig *anélkül, hogy a belsőre, a tartalomra nézve következtetéseket akarna levonni a formatörténet.* Nem, egyebet nem akar, mint feltárni a forma történetét a forma vizsgálata, kritikája által. Az t. i. kétségtelen, hogy a mai forma nem az eredeti, hiszen a szó- vagy írásos hagyomány útján számtalan változáson ment keresztül az anyag és a hagyomány törvényei

szerint egyes részek hozzátoldásokkal kibővültek, másokból ki-maradtak alkotó elemek, ismét mások átalakultak stb., stb. Elég csak arra gondolni, hogy ugyanazt a hírt vagy eseményt mennyi-képpen mondják el a szemtanúk, nem is beszélve arról, hogy a szájról-szájra kerülésnél sokszor maga a történéés elveszíti minden eredeti vonását. Ez a lehetőség az evangéliumoknál is fennáll és így a feladat mindenképpen indokolt és szükséges. Fel kell tehát tárni: *mi tartozik az eredeti — az őstörténethez.*

Ebben a munkában a kiinduló pontot az analízis képezi és a szintézissel összekapcsolódva vezet a kitűzött célhoz. *Egyedüli elindulási bdzis: maguk az evangéliumok mai formájukban.* Tehát semmiféle forrás vagy vonatkozó irodalom. A későbbiek során sok minden (profán irodalom, nyelvészet...) bekapcsolódik, de a kezdetnél egyedüli objektum az evangéliumok. Ezeket kell a lehető legaprólékosabban részekre szedni, átvizsgálni, analizálni, összehasonlíásokat tenni, íráshibákat feltüntetni, hasonló elemeket párosítani. Ennek az analízisnek nyomán megállapítható, hogy olyan részek is egy forrásból származnak, amelyek egyszerű olvasás nyomán teljesen függetleneknek látszanak egymástól. Történetek kétszer vagy éppen négyszer vannak elmesélve, nincs mindenütt összefüggés, hiányzik a külső és belső egység és még számos jelenség, melyek mind arra utalnak, hogy nem irodalmi alkotás, hanem esetlegesen egymás mellé illesztett részekből tevődnek össze az evangéliumok.

A következőkben ismertetjük azt az analitiko szintetikus munkát, melynek keretei között mozog a Bultmann kutatása a nélkül, hogy részletekbe bocsátkozhatnánk.

1. Először meg kell ismerkednünk a jellegzetes „logion” kifejezéssel. Ezen értendő Jézusnak egy-egy szava, mondata, mely a szájhagyomány útján fennmaradt és kétséget kizárólag Jézustól származik. Hasonlóképpen „logion”-számba megy egy egy rövid híradás Jézusnak egyik-másik cselekedetéről. Az előbbi csoportra vonatkozólag lehet példának venni, hogy Jézus a szombat kérdésében az ismert kijelentést tette. A második csoportra nézve logion-értékű a pusztá tény, hogy pl. Jézus adott esetben gyógyított. Ez a „logion” képezi sok elbeszélésnek, vitatkozásnak, történetnek a magvát és egyben történelmi értéke is van.

2. A Jézus-szavakat, a logionokat a hagyomány tovább adta, de anélkül, hogy az eredetileg hozzátartozó körülmények is megmaradtak volna a keresztyén gyülekezetekben. Nem, éppen ez nem történt meg, hanem a „logion” köré ú. n. „ideális szcénákat” fűztek, vagy más szóval: a logion körülményeit elhagyták, átala-kították, kibővítették, elvettek belőle és ilyenképpen a szájról-szájra jutásnál egészen átalakult az eredeti forma, megszületett egy egy olyan elbeszélés, történet, amelynek a „logionon” kívül vagy semmi, vagy csak nagyon kevés köze van az eredetihez. Ez a változtatás az adott szükségekhez képest tudatosan is történhetett. Pédának hozhatjuk fel az említett szombatkérdést. A pontot, a logiont

képezi maga a szombatprobléma és e körül képezik ki — talán úgy is mondhatjuk: költik — az egész szombattörténetet a nélkül, hogy az historice is úgy lett volna. Ezt a kibővített logiont Bultmann *apothegmának* nevezi. Jellegetes erre nézve, hogy rövid, szákszavú, vagyis nem nagy bőbeszédűséggel van körülírva a logion. A dolog természete szerint az apothegmaták historiai értékkel nem bírnak. Rávilágít erre pl. a szegény asszony fillére esetén az a megállapítás: honnan is tudta volna Jézus, hogy mennyit vetett a perselybe? Az egész elbeszélés a szerint alakul ki apothegmatikus formában, hogy belőle kidomborodjék az adakozás logionja, pointje... Az is megtörtént, hogy már előbb a profán vagy rabbinisztikus irodalomban meglévő szcénákba illesztettek bele egy logiont és így állott elő az apothegma.

3. *Csodatörténetek.* Már az apothegmák között is találunk ilyeneket, de azokat mégsem lehet tulajdonképpeni csodatörténeteknek nevezni, mert egészen a pointe érdekében állanak és mindeztől az határozza meg a körje font anyagot. A valódi csodatörténetek nem egy-egy Jézus-mondás köré épülnek fel, hanem Jézustól függetlenül léteztek már azelőtt a hagyományban és ezeket vette át a keresztyénség, hogy átformált beállításban Jézus „messiási küldetését”, „isten erejét” bizonyítani tudja. Innen magyarázható a profán irodalomban található sok változat. „Ha egyes csodagyógyításoknak van is történelmi előzményük, kialakításuk mégis a hagyomány munkája...” Ezek mellett olyanok is vannak a csodatörténetek között, amelyek jóllehet nem apothegmaták, mégis egy Jézus-mondás áll középpontjukban. Mindenesetre ezeknél sokkal valószínűbb a csodatörténetek esetén, hogy „népies csodamotívumok... a szájhagyományokba — t. i. a bibliai szájhagyományba — benyomultak” és így kerültek a szentírásba. Démonkiűzések, csodagyógyítások, halottfeltámasztások, természetellenes történetek találhatóak a zsidó és hellenisztikus irodalomban is, ami az előbb mondottakat igazolja.

4. Negyedik jellegzetes kifejezés, mely Bultmannnál megjegyzendő: a *legenda*. Legendák „azok az elbeszélő részek, amelyek tulajdonképpen nem csodatörténetek, hanem vallásos — építő karakterük van.” Csodás elem is lehet bennük, de nem okvetlenül szükséges. Pl. Jézus megkeresztelése. „Anélkül, hogy vitatkozni akarnánk, miszerint Jézusnak János általi megkeresztelése történeti lenne, mégis ezt a történetet legendának kell tekinteni.” Isten erejének madár formában való elképzelése megtalálható Egyiptomban, valamint Persiában is. Tehát a forma lehet legendáris jellegű is. Ugyanígy ide tartozik az egész Jézus-éleltörténet. Az úrvacsora többek között egy kuluszlegenda, „amit nem is kell bizonyítani.”

A fenti csoportokba beletartozik az evangéliumi történet és ezt óriási munkával ki is mutatja Bultmann. Látható, hogy az egész anyag nem historiai jellegű és egészen sajátos érdekek és szükségések szerint alakult ki a hagyomány törvényei szerint. Az igazi megértés talán azt kívánná, hogy részletesebben boncolgassuk a

fenntieket, de egyrészt a hely nem engedi, másrészt pedig csupán az a célunk, hogy az elején idézett és Tavaszy által ismeretelt könyvre való utalással a „mythos” fogalmára valamelyes fényt vessünk éppen a Bultmann részleges bemutatása által. Az eddigiekben még egyáltalán szóba sem került a „mythos.” Csupán a legenda szó gyanus a mindennapi értelmezésben és gondolkoztatja meg az embert, hogy a szentírás legendákkal lenne tele? „Az újszövetség mentesítése a mythostól” c. Bultmann könyvet ismeretlenül, helyesebben a Tavaszy által ismeretelt formájában azért fogadjuk 100 százalékos fenntartással, mert attól tartunk, hogy Bultmann egy lépéssel tovább ment és most a *legendáris anyagot félreérthetetlenül mythosnak nevezi, melytől meg kell szabadítani az újszövetséget.* Ha így van, akkor a „döntésben” az írás ellen foglalt állást, amit a keresztyén egyház sohasem tehet meg. Az bizonyos, hogy a szentírásban apotehmaták, csodatörténetek és bizodák is vannak (?), de nincsenek mythosok. Bultmann kutatásaival egy sereg égető problémát oldott meg, amiért csak hálával tartozik neki az egyház és szükséges is minél tisztábban szembenézni fejtegetéseivel, de azon a ponton, ahol a mythos fogalmát is bekapcsolja, örökre szétválnak útjaink. *A legenda v. i. lehetséges historikum is lényegében, vagy legalább is a megtörténtség igényével lép fel minden körülmények között, míg ezzel szemben a mythos az emberi fantázia szüleménye, mindenestől emberi alkotás és nem is tart igényt historicitásra.* Magyarul: fantasztikus mese. Ezzel szemben a legendának csupán a külső formája, a stílusa, formaanyaga, alakja esetleges, de a tartalom érintetlenül igaz. Pl. a léleknek tüzes nyelvek formájában való kiárasztása lehet legenda, de maga a tény, hogy a legenda ruhája alatt évezredek, igen, az egész világegyetemet meghatározó isteni cselekvés történt, az nem lehet problematikus. *Míg ezt a legenda-szó megengedi addig a mythos a formával együtt képtelenségnek tünteti fel a tartalmat is.* Az megtörténhetik és valószínű is, hogy Jézus nem a leírt módon (földre köpött...) gyógyított, de maga a gyógyítás ténye kétségtelen. A mythos esetén ez is képtelenség, mert az fantaszia, abszolút valótlanság igényű észtermék. Ha pedig valaki ilyen jellegű dolgokat lát a bibliában, akkor már ki is esett kezéből. A keresztyén theologia számára sohasem az esendő forma szabja meg a szentírás értelmezését (anélkül, hogy azt kismértékben is lebecsül-nénk, amint erre az egész exegézis története tanít), hanem egyedül Jézus Krisztus. Az egyháznak bátran kell a döntések idejére nézni és akármilyen külső kényszer esetén is helyt kell állania egyedüli Ura és Királya mellett. A könyvről az irottak alapján véleményt nem mondhatunk, de készenlétben kell állani, hogy a döntés félreérthetetlen lehessen.

TÓKÉS ISTVÁN.

Az erdélyi népfőiskolai mozgalom.

2. Tapasztalatok.

A fentebb elmondottakkal vázlatos képet szándékoztam nyújtani az erdélyi népfőiskolai mozgalom eddigi kezdeményezéseiről. Jeleknek neveztem, a Szentlélek Isten jeleinek. Ha nem így néznénk rájuk, soknak és nagynak mondanók, tetteknek és eredményeknek neveznök a fentieket s más hangon számolnánk be róluk. Emberi közömbösségről, lassuságról s más akadályokról kemény dörgedelmeket szórnánk szét s méltatnók a munkások nagyszerű szolgálatát. Azonban ismételten hangsúlyozni kívánjuk, hogy itt a Lélek munkájáról van szó s alázatossá vásszük tudomásul, hogy dacára gyarlóságainknak, mégis ennyi *jelt* tudott máris állítani közöttünk s Anyaszentegyházunkban és megmutatta a missziói munkának ezt a nagyszerű eszközét, amellyel ha hittel és szeretettel élünk, egyházunk missziói tűzhelyévé válhat.

Mindenik népfőiskolai tanfolyamról — hiszen még csak tanfolyamaink vannak — meg lehet állapítani, hogy azok tulajdonképpen a régi ifjúsági konferenciák szellemét, lelkét és igyekezetét mutatták: elvezetni ifjúságunkat a Krisztushoz; letelepíteni az ő lábához, hogy aztán Ő küldje el őket népi, nemzeti, társadalmi, szociális, gazdasági, hazafiui, tehát minden, e világra néző feladataik betöltésére. Ha csak ezekre az utóbbi feladatokra néznénk a népfőiskoláinkon, éppen úgy nem járnánk helyes úton, mintha csak tisztán az evangéliumra tekintenénk. Ezt a kettős szempontot egyik tanfolyamunk se tévesztette szem elől. A másik, amit ki kell hangsúlyoznunk, a hitvallásos alap, amelyről nem felejtkeztünk meg, sőt a leghatározottabban juttattuk kifejezésre úgy a lelki, mint a gyülekezeti nevelésben, sőt a nemzet és világkép kialakításában is. Teljes egyhangúsággal érvényesült mindenik tanfolyamon az a szilárd meggyőződésünk, hogy csak Krisztusban újjászületett, egyházában lelki édesanyjára talált ifjú válhat nemzetének, társadalmának és hazájának teljes értékű tagjává.

Az Evangélium adta, ezen tiszta szemponttal tárgyaltuk történelmi, irodalmi, szellemi és — népi értékeinket, nemzeti és gazdasági feladatainkat, a szolgálat és hitvallás kötelező egyéni és közösségi szükségességének felelőssége alatt: *Min-denhez közünk van és mindennek köze van a mi életünkhöz*; „Nem vagyunk mi magunkéi.“

A biblia- és imaórák áhitata, a katonás fegyelem és a testi nevelés, a testvéri szellem és az igazi tekintélyelv egy egészen sajátos szintézisbe olvadtak tanfolyamainkon s olyan légkört teremtettek, amely maga vált a leghatásosabb nevelő hatalommá

az ifjak számára. Komoly elmélyedés és vidám jókedv, fegyelem és figyelem a legelvontabb kérdések megbeszélésénél is, tiszta légkör az ifjúság együttlétében, bizalom és testvériség a nevelők, előadók és ifjak között, hatásosan érvényesülő önkormányzat az eszményi falu lársadalmában, ezek voltak azok a kísérő jelenségek, amelyek a nevelőket és vezetőket, az előadókat és látogatókat minden tanfolyamon megragadták.

Ifjúságunk nem minden esetben jött a tanfolyamokra annak a magasabb szempontnak a vezetésével, amely azokon érvényesült. Az előadások határozott célkitűzése és a kibontakozó munka azonban minden esetben fel tudta ébreszteni azt az érdeklődést, amely eldöntötte a hallgató magatartását. Egy hét után senki se volt, aki ne egész lelkével vett volna részt a közös munkában. Érdeklődésük a napokkal egyenes arányban erősödött és mélyült. Szerették hallani a kérdések nagy összefüggéseit és kapcsolatait, felébredt bennük a történelem, általában a multunk iránti kíváncsiság, ami a mai falusi ifjúságnál meglehetősen sekélyes és hiányos. Bámulatos kitartásról tettek bizonyosságot. Egyszerűen nem lehetett kifárasztani egész napos zsufolt programmal se. Maguk tartásában az egészséges fiatalság vidám, magával ragadó életkedvről tettek bizonyosságot.

Ezek mellett azt is meg lehet állapítani, hogy különösen egyházi énektudásuk nagyon hézagos. Különösen áll ez a zsoltárookra. Alig találunk olyan ifjút, aki mind a 39 zsoltárunkat ismerte volna. Énekkulturájuk sajnálatosan alacsony fokon áll. Népdalismeretük azonban egyre bővül. Meglepő az az egyöntetűség, amellyel a válságban élő faluközösségeink és népi műveltségünk ismerveit megmutatták. Általában magukat, mint falusiakat, csökkent értékűeknek érzik, a falusi életet pedig az elmaradottság kutforrásának tartják. Szinte teljes mértékben hiányzik belőlük a népi öntudat s azon az úton haladnak, hogy egészen elidegenedjenek minden mély magyar értéktől. Viszont e folyamat veszedelmes és káros voltáról hamar meggyőződnek s a tanfolyam eredményét ebből a szempontból abban a felbecsülhetetlen értékű új öntudatban viszik haza magukkal, amelyre népünknek ma legnagyobb szüksége van, mert csak ez jegecesítheti ki egy új és magasabb fokon az új magyar népi-falusi életformát és vetheti meg alapját egy új élethivatásnak.

3. Feladatok.

Ezeket pontokba foglalva adom elő s felhivom rá figyelmüket az egyházmegyei lelkészi, tanítói értekezleteknek, a Szénior Osztály munkaközösségeinek, az összes népfőiskolai Baráti Köröknek és azon illetékeseknek, akiknek megoldásuk valamennyire is áll.

1. Az egyházunk tekintse a maga missziói feladatának népfőiskoláink munkáját s továbbfejlesztésüknél elsősorban ezt a szempontot érvényesítse. Ebből a szempontból elsősorban ne anyagi és dolgi, hanem lelki és szellemi, valamint erkölcsi támogatást

biztosítson valamennyi népfőiskolai kezdeményezés számára. A tapasztalat ugyanis azt bizonyítja, hogy ahol a misszió lelkével kezdenek munkához, ott sikerül szerény mértékben az anyagiak előteremtése is. Ennek a munkának különben is egyházközsegeink, népi társadalmunk, öntudatos református szellemi rétegeink összefogására és együttműködésére kell épülnie.

2. Igyekezzünk megvalósítani azt a gondolatot, hogy minden népfőiskola minden tanfolyamán egy egy speciális missziói munkára történjék laikus vezető képzés. Gondolunk itt elsősorban ifjúsági vezető munkásokra, vasárnapi iskolai vezetőkre, levente-egyesületi vezetőkre, iralterjesztőkre, gyülekezeti munkásokra. A jövőben a levente-egyesületi vezetőtanfolyam az egész népfőiskolai tanfolyamot vegye igénybe.

3. Szükség van egy vezetőképző (másodévesek számára nyitandó) népfőiskolai tanfolyamra egyházkerületünk központjában, amely az előbbi gondolatot vinné teljességre. Minden tanfolyamon akadt eddig is olyan néhány ifjú, aki alkalmasságot mutatott arra, hogy egy ilyen tanfolyan elvégzése után a maga gyülekezetében, esetleg egyházmegyéjében igen jelentős szolgálatot végezzen.

4. Gondoskodni kell egyetemlegesen és népfőiskolánként az előadók előkészítéséről. Nem adott esetből kifolyólag javasolom ezt, mert minden előadónk a tőle felhető legjobb igyekezettel tett eleget feladatának. Erre szükség van azért, mert a népfőiskola legjobb helyen vidéki központban, faluban van s az ott található előadónak kell a munka súlyát vállalniok. Ez pedig csak alapos felkészülés és szellemi továbbképzés útján érhető el.

5. A népfőiskolát azon vidék szellemi — kultúr és missziói — központjává kell kiépíteni. Vezetői és népkönyvtárral, néprajzi gyűjteménnyel, vetítógéppel kell felszerelni, helyiségeit pedig ifjúsági táborozásokra használjuk fel.

6. Gondoskodni kell arról, hogy a jövő lelkész- és tanító-nemzedék már a theológián, illetve tanítóképzőn megismerhesse a munkát a maga gyakorlatában is. Evégből javasolnám, hogy minden tanfolyamra egy theologus és egy tanítójelölt ifjú küldésék ki nevelőnek.

7. Alakuljon meg a népfőiskolai munkások munkaközössége az egyházkerületben s ez gondoskodjék az országos munkaközösséggel karöltve (ez már megalakult) a népfőiskolai segédkönyvek és eszközök kiadásáról és a népfőiskolai irodalom fejlesztéséről.

8. Javasolom végül egy népfőiskolai vezetői és előadói konferenciának már e nyárra való összehívását, amelyen megbeszélhessük a felmerülő összes elvi, módszери, nevelői stb. kérdéseket. Erre nézve szívesen veszem az érdeklődők konkrét indítványát; valamelyik népfőiskola el is vállalhatná ennek megrendezését.

PÁLFFY KAROLY.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA

IRJA: VÁSÁRHELYI JÁNOS PÜSPÖK.

Az én házam . . .

Én és az én házam az Úrnak szolgálunk, jelentette ki Józsué. Bátorság, tiszta meggyőződés, semmitől vissza nem riadó határozottság nyilatkozik meg ebben a vallomásban. Ebből a megnyilatkozásból azt érthetjük meg, hogy egy nép vezére nem lehet olyan ember, akinek nincs bátorsága nyílt és őszinte vallomást tenni meggyőződése mellett és nem vállal minden kockázatot meggyőződése érvényesítéséért.

Gondoljunk reformátorainkra. Luther élete leghatározóbb pillanatában nyíltan és megingás nélkül jelenti ki: Itt állok, másképp nem tehetek. Kálvin, amikor szemben áll az ellenséges indulatú tömeggel, félelem nélkül szól: Ezeket a kezeket levághatjátok, de senki sem kényszeríthet arra, hogy méltatlanoknak szolgáltassam ki az úri szent vacsorát. Enélkül a bátor és megalkuvás nélküli állásfoglalás nélkül nem lehetséges eredményes vezetés. A vezetőnek tudnia kell, hogy mit akar és meggyőződése mellett életrehalálra helyt is kell állania. Jó ezt tudni a református papnak, de tudnia kell a református papnének is.

Nincs a társadalomban olyan ember, aki már nevével fogva is inkább ne lenne kötelezve teljes odaadással azt az életirányt követni, melyet ez a vallomás fejez ki: Én és az én házam az Úrnak szolgálunk. Nem véletlen dolog azért, hogy amikor Pál apostol Timótheushoz írott levelében felsorolja azokat a tulajdonságokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy valaki „episcopusa”, előjárója legyen Krisztus gyülekezetének, akkor a feltételek között azt is megállapítja, hogy a maga házát jól igazgassa, gyermekeit az Úr félelmében nevelje.

Nekünk, lelkipásztoroknak alig van nagyobb kísértésünk és gyerlőségünk, mint az, hogy hivatásunk ez elengedhetetlen követelményét nem tudjuk, mondjam úgy, nem merjük tisztán, határozottan, megalkuvás nélkül érvényesíteni. Szélingatta nádszálak vagyunk, kiket a korszellem, a társadalmi felfogás, mondjuk csak ki: a hangadó közvélemény ide oda hajt. Pedig nekünk nyíltan és határozottan vallást kellene tennünk amellett, amit Józsué bátran és határozottan megmondott: Én és az én házam tiszteljük az Urat. Nekünk ugyanis ez a hivatásunk, sőt, többet mondok, bár

az, amit most lefrok, nagyon közönségesen hangzik, nekünk ez a kenyerünk. Bizony, így van. Nekünk nem lehet és nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy minket azért tartanak, akárhogyan, de mégis azért tartanak, hogy mi egy gyülekezetben az Isten emberéi legyünk és egész életünkkel amellelt tegyünk bizonyosságot, amit ez a szó fejez ki: Mi és a mi házuk az Úrnak szolgálunk. Én és az én házam . . . Kérem: levonunk e minden következtetést abból, ami e kijelentésből származik? Az Úr szolgálatából nem következik-e az, hogy a mi egész életünk irányát az határozza meg, amit Józsué, mint isteni intelmet zárt szívébe: „El ne távozzék a törvénynek könyve a Te szádtól, hanem gondolkodjál arról éjjel és nappal, hogy vigyázz és mindent úgy cselekedjél, amint Irva van abban, mert akkor leszel jó szerencsés a te útaidon és akkor boldogulsz.“

Bármennyire is különösen hangzik, merem állítani, hogy szolgálatunk sokszor azért nem mutat fel érdemleges sikert, hivatásunkban azért nem boldogulunk, mert nem tudunk teljes mértékben eleget tenni ennek a követelménynek. Az Isten Igéje nem a mi éjjel és nappal való gondolkodásunknak fő tárgya és ha talán az is, nem merjük elsősorban családi életünkben következetesen és megalkuvás nélkül érvényesíteni azt, amit ez a vallomás fejez ki: Én és az én házam az Úrnak szolgálunk. Nem embereknek, nem saját érdekeink követelményeinek, hanem elsősorban az Úrnak, az Úr szent Igéjében kijelentett akaratának engedelmessé válnak.

Ne feledjük, hogy az Úrnak való szolgálat itt, a családi élet Úrnak szentelésében kezdődik. Ha itt hiányzik, bizony nem lesz eredményes a más helyeken végzett munka sem.

Felhívás az Erdélyi Református Egyházkerület valamennyi nőszövetségéhez.

Kedves Asszonytestvéreink! Örömmel hozom tudomásotokra, hogy a Rikánbeldüli Kommunitás Nőszövetségeinek vezetősége egy, a nőszövetségek legszorosabb hatáskörébe tartozó úgy megoldására egységes szövet alkotott s felajánlotta a maga teljes szolgálatait a zágoni református árvaházban elhelyezendő összes református árvák gondozására. Ezt a kötelezettséget abban a tudatban vállalta, hogy valamennyi nőszövetséges asszonytestvérünk a legbensőbb szívügyének tekinti árváink ügyének felkarolását, amint azt már a múltban is tette a szászvárosi árvaházzal kapcsolatban. A Kommunitás Nőszövetségeinek rég óhajtott kívánsága teljesül most, amikor református árváink ügyének felkarolását közvetlenül gondjaiba veszi.

Árvaházunk most van építés alatt. Ószre ennek felszereléséről és berendezéséről gondoskodnunk kell. Biztosítanunk kell továbbá a felveendő árvák teljes ellátási és neveltetési szükségleteit.

Éppen ezért szeretettel kérem az egyházközségek nőszövetségeinek tagozatait, hogy fogadják imádságos szeretetükbe árvaink ügyének felkarolását és saját hatáskörükben indítsanak gyűjtést az árvaház berendezése és felszerelése, továbbá az árvák szükségleteinek fedezésére.

Legelsősorban természetbeni adományokra gondolok, melyek kész bútorok, edények, faedények, evőeszközök, kész ágyneműk és huzatok, törülközők, fehérneműk stb., vagy ezeknek előállítására szükséges nyersanyagok: kender, len, fonal, toll, fa stb., továbbá élelmezési cikkek: káposzta, bab, lencse, borsó, burgonya stb.-ből állhatnak. Általában minden olyan cikk, amely egy intézet háztartásában egyáltalán szóba jöhet.

Szeretettel kérek, hogy adományaitokat és megajánlásaitokat minél hamarabb gyűjtsétek össze és arról augusztus 15 ig tegyettek hozzájárulást.

Sepsiszentgyörgy, 1943 július hó.

Dr. Fekete Sándorné
nőszöv. elnök.

H I R E K

Református napok Marosvásárhelyen. Szeptember hó 3—4—5. napjain Marosvásárhely városában egyetemes református találkozót tartunk. A felszabadulás óta régi vágya volt egyházkerületünknek, hogy lelkeszeink, tandraink, tanítóiink, presbitereink és különböző belmissziói szervezeteink vezetői találkozzanak az anyaországi vezetőkkel, megismerjék egymást és közös határozatokban juttassák kifejezésre az egyetemes magyar református egyház lelki egységét. Ha a jó Isten megsegít, akkor szeptember hó első napjaiban ez az óhaj beeljesedik. Az összes református püspökök megígérték a nagygyűlésen való részvételüket és ugyancsak részt vesz a marosvásárhelyi áldott református napokon dr. Balogh Jenő, a református egyetemes konvent világi elnöke is. Előadást fog tartani dr. Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkár, megjelenik Fáy István vallás- és közoktatásügyi államtitkár és lehetséges, hogy részt vesz a nagygyűlésen Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnöke, valamint dr. Bonczos Miklós államtitkár.

A püspöki szék véglegesen megállapította a marosvásárhelyi református napok gazdag programját. Reméljük, hogy szép összefogveteleinket zavar nélkül tudjuk megtartani és a marosvásárhelyi református napok sok áldást fognak jelenteni anyaszentegyházunk lelki épülésének és építésének szempontjából. A marosvásárhelyi református napokon elhangzott beszédeket és előadásokat — ha csak lehet — külön kötetben is ki fogjuk adni.

Az egyházkerületi nőszövetség közgyűlése. A marosvásárhelyi református napok rendezésével kapcsolatban felvetődött az a kérdés, hogy ennek folytán nem marad-e el a kerületi nőszövetség Zilahra tervezett nagygyűlése? A felvetett kérdésre azt feleljük, hogy semmiestre sem. Ha a körülmények menengedik, úgy a zilahi nőszövetségi gyűlést megtartjuk. A marosvásárhelyi nőszövetségi díszgyűlést elsősorban a Marosvásárhely és

vidéke nőszövetségeinek részvételére támaszkodva tartjuk meg, mert az egész Erdély területéről kiküldött tagok elszállásolásáról lehetetlenség volna megfelelően gondoskodni.

Megnyílik a zágoni árvaház. A püspöki székek július hó 27-én tartott ülése alkalmával Vásárhelyi János püspök megemlékezett a zágoni árvaház helyzetéről. Megállapította, hogy nagyobb számú árva elhelyezése érdekében okvetlenül szükség van egy új épület építésére és ennek érdekében az egyházkerület a legmesszebbmenő támogatást hajlandó nyújtani. A püspök javasolta, hogy az alapítványi épületet azonnal szedjék rendbe és szűkebb keretek között kezdje meg működését az árvaház. Megígérte a püspök, hogy megoldást fog találni arra nézve is, hogy a megnyíló árvaházban a lelki vezetés munkáját egy megfelelő igazgató-lelkész vehesse át. Így remény van arra, hogy ha szűkebb keretek között is, de a zágoni árvaház ez év őszén megkezdheti áldásos működését. Az orbai egyházmegye esperese biztosította a püspöki széket, hogy a megvalósítás érdekében az egyházmegye minden lehetőt meg fog tenni.

KIMUTATÁS a Lelkésznék Szövetségének segély-alapjára 1943 július 22-ig beküldött tagsági díjakról és adományokról. A sepsi egyházmegyéből tagsági díjak, Tőkés Józsefné esperesné (Málnás) útján: Tőkés Józsefné (Málnás) 15, Bede Lászlóné (Kálnok) 10, Péter Geróné (Étialvazoltán) 10, Kovács Sándorné (Sepsiszentkirály) 10, Imreh Dezsőné (Sepsiszentgyörgy) 10, Erdős Gáborné (Gidófalva) 10, Bagoly Lajosné (Fostomartonos) 10, Györgybiró Istvánné (Kökös) 10, Székelyhdi Emilné (Mikóújfalu) 10, Bőjthe Andrásné (Oltiszem) 10, Szabó Andrásné (Kilyén) 10, Dénes Jánosné (Illyefalva) 10, özv. Kiss Albertné (Illyefalva) 10, Pünköshti Istvánné (Uzon) 10, Kiss Árpádné (Sepsiszentgyörgy) 10, Farkas Istvánné (Lisznyó) 10, Vajda Gáspárné (Szemarja) 10, Puszkás Bajkó Istvánné (Bádok) 10 P. Összesen: 185 pengő. A marosi egyházmegyéből tagsági díjak, Farkas Jenőné esperesné (Udvarfalva) útján: 270 P. Szele Endréné (Kolozsvár) 10 P. Az erdővidéki egyházmegyei nőszövetség 1942-ben az egyházkerület pénztárába küldött adománya: 40 84 P. A háromszéki püspöki körúton begyűlt perselypéNZ, dr. Darkó Ákos tanácsos útján: dr. Vásárhelyi gyógyszerész adománya 53 P., perselypéNZek: Zágon 140, Kovászna 102 84, Nagyborosnyó 26 02, Kézdivásárhely 350 P. Összesen: 671 50 pengő. Szabó Andrásné elnök h. (Székelyudvarhely) a püspöki látogatás alkalmával rendezett irodalmi est jövedelme: 436 P. Nagy Lajos (Székelykeresztúr) a püspöki látogatás alkalmával rendezett templomi ünnepély perselyes gyűjtése: 80 P. Varró Dezső (Dés) adománya: 100 P. A Kerületi Nőszövetség által 1943-ban rendezett irodalmi estek tiszta jövedelme: 231 44 P. Összesen begyűlt a segély-alapra a mai napig: 2024 pengő 78 fillér.

Kérjük azokat az esperesné testvéreinket, akik még nem küldték be, szíveskedjenek az Egyházmegyei Lelkésznék Szövetsége tisztikarának, a tagsági díjat befizetőknék és a megye területén élő papi özvegyek és árvák névsorát (megjelölve a név mellett azt is, hogy segélyre szorult-e az illető?) legkésőbb *augusztus 15-ig* címre (Király-utca 51.) beküldeni.

Kolozsvár, 1943 július 23-án.

Vásárhelyi Jánosné.

VASÁRNAPI ISKOLA

Megjegyzések az ó-szövetség megértéséhez.

A Szentírás történeteit nagyon sokféleképpen olvashatjuk és magyarázhatjuk. Különösen így vagyunk az ó-szövetségi történetekkel. Felfoghatjuk úgy, mint egy iskolai anyagot, melyet csupán meg kell tanítanunk. Ennél több, ha valami erkölcsi tanulságot tartalmazó történeteket látunk bennük és a gyermekeknek le is vonjuk ezeket a tanulságokat. Ilyen szemléletet sokat találunk a Fankhauser féle tanításokban. Még magasabb szemlélet, ha különböző vallásos felfogásokat látunk az ó-szövetség történeteiben. Ez utóbbi nagyon érdekes és hasznos a tudományos kutatások szempontjából. Ismét látunk törekvéseket, különösen az utóbbi időkben, melyek tisztán zsidó népi s vallásos-faji történelmet látnak az ó-szövetség egészében és így a benne levő történetekben is. Ha azonban ezeknek a felfogásoknak valamelyikét is követjük, azonnal felmerül a kérdés: mi közünk van akkor nekünk, vasárnapi iskolai vezetőknek, igehirdetőknek, keresztyéneknek az ó-szövetséghez, annak történeteire? Hogyan lehet, hogy az ó-szövetség bele van véve abba a könyvbe, mely az anyaszentegyháznak, a Jézus Krisztusba oltottak közösségének törvénykönyve? Mert: érdekes történeteket olvashatunk máshol is, sőt érdekesebbeket, mint az ó-szövetségiéket. Erkölcsi tanulságot magában foglaló, keresztyén építő-szellemű történetet bőven találunk a világirodalomban. Ehhez ismét nincs szükségünk az ó-szövetségre. Arra, mint igehirdetőknek, ismét nincs szükségünk, hogy a vallástörténetben tudományos képzettséget adjunk át gyermekeinknek. Ha pedig zsidó történelem van az ó-szövetségben, akkor éppen nincs közünk Ábrahámhoz, Jákobhoz. Mózeshez, sőt Dávidhoz, a zsoltáríróhoz sem.

Kell tehát valami olyan legyen az ó-szövetségben, ami minket, mint keresztyéneket ma és Istenhez való viszonyunkban érdekel. Érdekel pedig úgy, hogy azt a valamit nem találjuk meg egyetlen könyvben sem, még magában az új-szövetségben sem, ha nem ismerjük az ó-szövetséget. Mi az a páratlan valami, amit az ó-szövetségben keresnünk és találnunk kell, mert valóban ott is van? Mielőtt erre válaszolnék, arra a kérdésre kell felelnem, hogy mi *nem* az, amit keresnünk, találnunk és a gyermekeknek adnunk kell? Nem sorolom fel, hanem olvassák el vasárnapi iskolai vezetőink

azt, amit e sorok elején írtam. *Azokat* semmi esetre sem adhatjuk gyermekeinknek, mert az anyaszentegyház *nem azokért* vette fel az ó-szövetség könyveit a Szentírásba. És ennél a pontnál jutunk el a döntő kérdésig. Az anyaszentegyház azért vette fel ezeket a könyveket a Szentírásba, mert bennük *Isten Igéjét* látta meg, mint ahogy valósággal Isten Igéje is van ezekben a könyvekben.

Isten Igéje azonban nem valami erkölcsi, vagy vallásos tanítás, hanem Isten élő üzenete. Ez az üzenet élő, mert a Jézus Krisztusban, magában az Életben jelent meg számunkra. És élő, mert nem múlik el érvénye az idők teltevel, hanem a ma és mindenkor élő emberhez szól, akármilyen korú vagy nemű emberről is legyen szó. Így szól a ma élő gyermekhez is.

Talán még nem értjük világosan az eddig mondottból, hogy miért kell nekünk az ó-szövetséget tanítanunk. Hiszen Isten Igéje Jézus Krisztus és csak az az írás Isten Igéje, ami a Jézus Krisztusról szól. Nos, éppen ezért nem nélkülözhetjük az ó-szövetséget, *mert benne Jézus Krisztusról van szó és arról, hogy milyen kapcsolatban van velünk Ő?* Első pillanatban különösen hangzik, hogy az ó-szövetség Jézus Krisztusról szól. Pedig így van, mert különben az anyaszentegyház nem vette volna fel a Szentírásba. Először is, az ó szöveg tele van jövendöléssel, mely a Messiásról szól. Tudjuk pedig, hogy ezt a Messiást, akiről a jövendölések szólnak, a Jézus Krisztusban láthatjuk. Nem azért, mert ezt mi így akarjuk, hanem azért, mert maga Jézus Krisztus mondotta meg nekünk. Az apostolok maguk is többször hivatkoznak az ó-szövetség szavaira, *történeteire, melyek mind a Jézus Krisztusra mutatnak.* Könnyen megérthetjük, hogy az ó-szövetségnek azok a helyei, melyek a Messiásról jövendölnek, valóban Isten Igéje, mert a Jézus Krisztusról szólnak. De nem értjük talán, hogy mennyiben van szó Jézus Krisztusról azokon a helyeken, ahol nincsenek egyenes jövendölések Róla? Pedig azokon a helyeken is Róla beszélnek. Egy példával világítom meg. Ha én találkozom egy ismerőssel, akiről tudom, hogy X. Y.-nak hívják, nem szükséges, hogy táblát akasszon magára, melyen a neve áll és nem szükséges a találkozáskor bemutatkoznia, mert arcának őszes, vagy egyes vonásairól, mozdulatairól, beszédéről, tulajdonságairól tudom, hogy az illető X. Y., mert csak nála találhatom meg ezeket a jeleket, melyekről fentebb írtam. Éppen így az ó szöveg egyes történeteiben, egyes részeiben talán nincs említés a Jézus Krisztus nevééről, még úgy sem, hogy „Messiás”, nincs is jövendölés Róla, de egy-egy történet, egy-egy személy Jézus Krisztus evangéliumának egy-egy vonását hordozza magán, nem *egészen* a Jézus Krisztus minden tettét, vagy üzenetét, hanem csak annak egy részét, de viszont ezt részletesebben, teljesebben, egész kicsiny részletekig kidolgozva, részletesebben és teljesebben, mint az új szövegben találhatjuk. Olyan ez, mint amikor a régi nagy festők egy-egy alakjuk megfestésénél ugyanazt a szemét, vagy kezét egy külön vásznon egészen aprólékosan kidolgoztak, ami az egész alakot ábrázoló festményen

is szerepel, hogy annál tökéletesebben feshessék meg az egész alakot. A szemléltetés után lássunk egy példát. Jézus Krisztus egy személyben próféta, főpap és király. A próféta, főpap és király személye és tisztessége azonban az ó szövegségben *külön-külön* alakokban jelenik meg előttünk. Ezzel szemben ezeknél a külön alakoknál egészen *részletesen* látjuk, hogy mi is volt a próféta, vagy a főpap tisztése. Már most, ezeket az egyes vonásokat össze tesszük és: megkapjuk Jézus Krisztus arcát, de egészen *részletesen* és *teljesen*, amire bizony az új szövegségben nem mindig van alkalmunk, mert ott már az *egész* Jézus Krisztus áll előttünk.

Azonban nem csak a teljesség és részletesség kedvéért kell az ó-szövegséget tanulnunk és tanítanunk, hanem azért is, mert különben *egyáltalában nem* értenénk meg Jézus Krisztust, vagy félreértenénk. Vegyük például a Jézus Krisztus királyságát, melyről annyit van szó az új szövegségben és ami annyira fontos. Hogy hogyan király Jézus Krisztus, azt semmiképpen nem tudjuk meg az új-szövegségtől. Ott végeredményében Heródesről hallhatunk, akinek hatalma nagyon kétségbevonható. Nem ismerhetjük meg a Krisztus királyságának lényegét abból sem, ahogyan ma látjuk a királyokat. A mai királyok alkotmánytal, felelős minisztériummal dolgoznak, tehát nem kizárólagos birtokosai a hatalomnak. De az ó-szövegség felvilágosítást ad ebben a kérdésben, legteljesebben pedig az I. Sámuel 8:9—17-ben. Természetesen, aki elolvassa ezt a részt, ne *betű* szerint vegye, hanem *lényeg, szellem* szerint, ami pedig arra mutat, hogy a „Király” teljhatalmú úr, életnek és halálnak rendelkezője, senkinek nem tartozik felelősséggel, csupán sajátmagának és senki beleszózását nem igényli és nem tűri. Ez mutatja meg Jézus Krisztus király-voltának korlátlan teljességét, melyet kétségbevonni, csonkítani nem lehet, csak szolgálni.

Ha már most megértettük, hogy miért van szükség az ó-szövegségre, mennyiben Isten Igéje az ó szövegség és mennyiben beszél minden része a Jézus Krisztusról, — még azt kell tudnunk, hogy szó van benne az anyaszentegyházról, mint a választottak közösségéről, szó van benne az emberről, úgy is, mint hívő, úgy úgy is mint hitetlen emberről, szó van megígazulásról stb., tehát mindarról, amiről az új-szövegségben is szó van. Mert természetesen nem a Jézus Krisztusra, hanem reánk utal egyik, vagy másik gonosz király élete. Az ó-szövegség beszél tehát mindarról is, ami Krisztussal kapcsolatban van, akár a Krisztus kegyelmével, mint a hívő ember, akár a Krisztus ítéletével, mint a hitetlen ember ahogyan kapcsolatban van Ő vele.

Az ó szövegségben tehát nem Nóéról, Ábrahámról, Mózesről vagy Ésaiastról van szó. hanem Jézus Krisztusról. De itt vigyázzunk! Nem lehet sem Ábrahámot, sem Józsefet, sem Ésaiaást azonosítani Jézus Krisztussal. Az ó szövegség egyes alakjai, a velük történt események csak ábrázolják Jézus életének, művének egy-egy vonását, csak utalnak Reá, csak magyarázzák Őt. Amilyen félreértése az ó-szövegségnek, ha önmagáért való történeteket látunk

benne, vagy ha általános vallásos-erkölcsi vagy éppen más jelentőségű tanításokat fedezünk fel az egyes alakokban, eseményekben, — éppen olyan elhibázott látás, ha az alakokat azonosnak vesszük Jézussal és az eseményeket az Ő művével. Pl. megtörtént az egyik vasárnapi iskolás gyermekkel, hogy a vezető neki József személyében Jézus Krisztust magyarázta meg és a gyermek valósággal egynek vette a kettőt. Nem. Az ó-szövetség egyes alakjai, a velük történt események csak *alkalmak* arra, hogy Jézus Krisztusról beszéljünk. Alkalmak a Jézus Krisztus egyes vonásaihoz való hasonlóságuk folytán. Pl. József megpróbáltatásai ráutalnak minket Jézus szenvedéseire, mert ezek a szenvedések szolgálnak arra, hogy József megmentse övéit. Ez a tény rámutat arra a másik tényre, hogy Jézus Krisztus szenvedései folytán van menekülé-
tünk a pusztulástól. József méltósága rámutat Jézus Krisztus kegyelmes királyságára, amikor nem a bosszú, hanem a megbocsátás jellemzi Jézus Krisztus magatartását.

Ha nem is azonosíthatjuk az egyes alakokat vagy eseményeket Jézus Krisztussal és az Ő életével, de az ó-szövetségi alakoktól és eseményektől el kell érkeznünk a gyermekekkel Ő hozzá, hiszen nekünk minden körülmények között a Jézus Krisztust kell prédikálnunk és az ó-szövetség csak segítségül jön, hogy teljesebben rajzoljuk meg a gyermekek előtt Jézus Krisztus arcát, hogy megértsük és megértessük művének jelentőségét és hogy kívánatossá tegyünk a gyermekek előtt a Krisztust. *Nem szabad kevesebbet, de többet sem adnunk, mint amennyi az ó szövegben van.*

Egy néhány példával világtatom meg. Ábrahám megvendégeli az angyalokat. Ebből semmi esetre sem lehet a vendégszeretet keresztyén kötelességére utalni és azt tanulsággul levonni. Sokkal többről van itt szó. Arról t. i., hogy minden éhező vagy szenvedő az Úr követségében jár és az Úr úgy veszi a segítséget, mintha Vele cselekedtük volna meg.

Másik példa. A zsidó nép úgy szerepel az ó-szövetségben, mint Isten választott népe. Az ígéret földje felé való vándorlásában szemlélhetjük azt, hogy mit cselekszik Isten az Ő választott népével: az anyaszentegyházzal. Azonban ez nem azt jelenti, mintha az új szövetség anyaszentegyháza egyenes folytatása lenne a zsidó népnek, vagy mintha bármelyik nemzet kisajátíthatná magának a választott nép előnyeit és magára alkalmazhatná az anyaszentegyház jegyeit. Az anyaszentegyház a *választott* nép, mely *minden* nemzetből választatik ki aszerint, hogy *bármelyik* nép fia hisz, vagy nem hisz a Jézus Krisztusban. Arról van szó csupán, hogy Isten egy nemzet, egy Isten által kiválasztott nemzet életében mutatja meg, hogy mekkora az Ő segítsége és megtartása az anyaszentegyház tagjainak és azok összessége számára. A zsidó nép pedig nem kiválósága miatt volt választott népe Istennek, hanem éppen tulajdonságai *ellenére*, éppen kicsinységéért, éppen magatehetetlenségéért választotta ki Isten, hogy eszköze legyen

Isten erejének megmutatására. Ez pedig arra utal minket, hogy az anyaszentegyháznak sem hatalomra, sem gazdaságra nincs szüksége megmaradásához, sőt éppen a maga világ szerint való erőtlenségében és szegénységében kell felajánlania magát Istennek, hogy Ő adjon egyedül megmaradást.

Nagyon sok példát hozhatnék még fel, de megvilágításul csak még egyet. A zsidó nép az ígéret földjére jut a pusztai vándorlás után. Teljesen elhibázott volna, ha egyszerűen egy nép honfoglalásának történetét látnánk és magyaráznánk ebben a történetben a gyermekeknek. Énnél sokkal több van benne és hozánk közelebb álló. Az anyaszentegyház útjának és megérkezésének leírása ez. Szinte gyermekesnek látszana, ha magyarázni kezdeném, hogy természetesen az anyaszentegyház számára az ígéret földje nem a Kánaán. De viszont arról sem beszélhetünk, hogy milyen volt a magyar honfoglalás és az ígéret földje számunkra: Nagymagyarország. A Szentírásban nem erről szól hozánk Isten. Fel lehet hozni példának, kapcsoló történetnek, de nem állhatunk meg itt, mert nem ez a feladatunk. Az anyaszentegyház útja a földi élet pusztasága, ahol nincs egyebünk, csak amit Isten ad. És vándorolunk az átmenetiségen keresztül az *Isten országa, az ígéret földje* felé, ahol nincs többet éhezés, szomjazás, mert állandó táplálékunk az Isten szemtől-szembe való látása. Amíg azonban oda megérkezünk, Isten gondoskodik róla, hogy éhen ne pusztuljunk, adja a mannát, forrást fakaszt a sziklából: prédikáltatja Igéjét.

Még egy általános módszeri tanács. Az egyes történetekben, eseményekben fel kell keresnünk azokat a pontokat, amelyek Jézus Krisztusra, az anyaszentegyházra, a Jézus Krisztus előtt álló emberre utalnak és a történet elmondásában ezekre a pontokra olyan hangsúlyt kell tennünk, hogy a gyermek figyelme önkénytelenül is odaforduljon és az alkalmazásnál könnyen vissza lehessen mutatni ezekre a pontokra, melyeket azután összekapcsolunk Jézus Krisztus megfelelő vonásaival, de egyben a gyermek életének azon pontjaival is, ahol hasonló helyzet mutatkozik a történet helyzetével.

Végül pedig: útmutatást adhatunk, módszeri tanácsokat szintén, de, hogy minden esetben hogyan kell látni, ahhoz a hit találékonysága kell. Ehhez pedig a Szentírásnak azzal a gondolatfával való olvasása, hogy: ezen a helyen pedig Jézus Krisztus beszél hozzám és beszélni akar a rám bízott gyermekekhez is.

KOZMA TIBOR.

I R O D A L O M

A szerkesztőség csak az e célból beküldött theologiai és pedagógiai munkák ismertetését vállalja.

Göde Lajos: Maradj velünk, mert beestvéledik!

(Egyházi beszédek.) Ref. Traktátus Vállalat. Budapest, 1942.

Ez a két kötet összesen 46 beszédet tartalmaz, három csoportban. Az első csoport 24 beszédet foglal magában, Nagy alkalmak címen, ezek prédikációk, főképpen ünnepek, a második csoportban 10 Hétköznapiak címen egy részbe foglalt, közönséges vasárnapokra szóló beszéd van, míg a harmadik csoportot 12 jellemkép alkotja.

A szerző beszédeit, amelyek az első két részét teszik a könyvének, a textus egy-egy főgondolatának megragadása jellemzi. Nem a textust akarja kimeríteni egész gazdagságában, hanem megkeresi annak egy gondolatát s ennek kifejtésére fordítja gondját a beszédben. Érzik mindegyiken az ünnepi alkalom meghatottsága, a beszédek maguk is egyrészt tolmácsolói akarnak lenni azoknak az érzéseknek, amelyek ilyenkor az emberi lelket elfogják, másrészt emelni akarják a lelkeket az ünnepi alkalom hangulatától az Ige felé. A beszédek nagy olvasottságról tesznek bizonyosságot. A szerző színesen és érdekesen használja fel a világtörténelem, az irodalom, a művészet történeti eseményeit és képeit, sokszor mesteri kézzel rajzolva meg a történet egy-egy alakját (Heródes) vagy eseményét. Dispozíciója sokszor egészen a régi tematikus beszéd módszer szerint tagolódik (Kövessük az igazságot: önmagunkkal szemben; gyermekeink nevelésében; az emberekkel való bánásmódban; az emberi tettek megítélésében), aminek nehézsége az, hogy a beszédben a textus mondanivalóját elszűkítjük. Nagy ereje a szerzőnek, hogy képeivel és hasonlataival jól tud bánni, azok nem válnak köznapiakká s meg tudja ragadni a lelkeket, homiletikai elvéül is azt lehet sejtteni, hogy az Ige hatását főleg a lélektani, — egészen jó értelemben vett — hatások ébredésében látja.

A jellemrajzokban az író azon képessége, hogy események, körülmények és apró adatok útján be tud mutatni egy emberi életet, még világosabban látszik. Az ilyen jellemrajzoknak nagy baja sokszor, hogy nem maga az hat, amit abban a lélekben látunk, hanem a szerző saját gondolatait és érzéseit akarja azokba behelyezni. Göde Lajos nem esik ebbe a hibába. Ezekben a jellemrajzokban emberek életén keresztül magát Isten Igéjét akarja megszólaltatni és pedig úgy, hogy megkeresi azoknak a sorsoknak a hallgatók életével való kapcsolatát.

A Göde Lajos beszédkötetét érdemes tanulmány tárgyává tenni, mert igehirdetői módszerében sok értékes vonást találhatunk.

Draskóczy László: Hősök és vértanúk.

Képek a misszió történetéből. Magyar Külmisziói Szövetség kiadása.
Budapest, 1943.

A keresztyén misszió története mindig gazdag volt olyan eseményekben, amelyek Istennek csodálatos munkáját hirdették. A missziótörténeteknek és a munkát ismertető könyveknek és füzeteknek állandó kísértése az volt régebben, hogy kitalált, valószínűtlen történetkéik elbeszélésével igyekeztek az olvasó érdeklődését felkelteni, holott a misszió érdekében nem érdeklődést, hanem felelősséget, nem kíváncsiságot, hanem Isten munkája előtti alázatot kell keltelnünk, mert csak ez vezet az ügy igazi megértésére. Ezt a hibát a Draskóczy könyve kikerüli és az a szándéka, hogy történeti hitelességű adatokkal — hiszen Istennek a munkája ezekben éppen eléggé látszik, nincs szüksége emberileg kitalált mesékre — és események elbeszélésével mutassa be a misszió munkájának nehézségét, jelentőségét, eredményeit és küzdelmeit.

A könyv maga nyolc területen illetve korszakban mutat be képeket és jellemrajzokat a külmiszió történetéből. Az első időkből Diocletianus korából, Augustinus és Decius idejéből, ismeretlen eseményeket ír le, majd a későbbi korokból állít össze szintén kevésbé ismert történeteket. Értékes része a könyvnek a két utolsó fejezet is, melyben a magyar ker. misszióval kapcsolatos történetek foglalhatók. A könyv érdekesen és megkapóan adja elő ezeket, mindvégig leköti a figyelmet, óvakodik attól, hogy az építés kedvéért hamisan állítsa be az eseményeket, úgy, hogy a misszió ügyének nagy szolgálatot tesz, mikor így jól felhasználható anyagot ad a kérdéssel foglalkozók számára. Az egész könyvet, mint a szerző többi műveit is, a misszió iránti komoly felelősségérzet és a másokban hasonló felelősség ébresztése iránti vágy tölti el. Határozott nyereség ez a könyv a missziói munka szempontjából.

I. L.

Békefi Benő: Mi hasznod belőle?

A Heidelbergi Káté 52 úrnapijának magyarázata. Nyiregyháza, 1943.

A Bevezetésnek azt a részét, amelyben a szerző a hitvallások megértéséig és igaz értékeléséig vezető útját vázolja, már több helyről ismerjük, több lap, közöttük a Református Egyház c. lap is közölte. Úgy látszik, nagy dolog volt, hogy valaki, aki az evangélikázció munkájának adta oda a maga szolgálatát, eljut a hitvallásokig s a hitvallás magyarázatát is végzi. A Bevezetés fel is mutatja azt a történeti helyzetet, amelyben ez a talán történetileg véve és nézve különös, de valójában magától értetődő eljutás létrejött, hiszen csak világos, hogy evangéliumot hirdetni csakis valamely egyház hitvallása szerint lehet, még akkor is, ha az illető nem így akarná. A hitvallás lényegének meghatározása, a keresztyénség és a magyar református egyház hitvallási ismeretetése a Bevezetésben teljesen helyes.

Maga a Heidelbergi Káté magyarázata, ami ebben a könyvben foglaltatik, a Kátét nem theologailag magyarázza, nem arra igyekszik, hogy a benne foglalt fogalmakat tisztázza, a kátékérdés tartalmát megvilágítsa, hanem inkább személyes, mondhatnánk evangélikázációs jellegű magyarázat. Legtöbbször

egyetlen gondolatot emel ki a kérdésből, nem fejtegetve annak egész tartalmát, s ezt a kérdést az építő elmélkedés formájában dolgozza fel. Maga az, amit az egyes kérdések magyarázatából ad, helyes, de velejár ezzel az eljárással az a nehézség, hogy a kérdés egész tartalma kimerítetlen marad, sokszor egyoldalúvá válik a beállítás — bár a szerző igyekszik mindenütt a központi gondolatot megragadni — sőt van olyan kérdés, amelyet nem is fejt ki és magyaráz meg, csak a végén iktatja oda a kérdés szövegét, miután már a kérdéssel kapcsolatos bibliai lokusok magyarázatát adta. Mivel a magyarázat nem egyes kérdések, hanem az úrnapokra beosztott, néha több kérdés alapján is történik, még inkább megesik az, hogy egyes kérdések egészen elmaradnak a magyarázat szempontjából.

Kétségtelen, hogy a könyv a kátéval kapcsolatban a keresztyén életnek sok nagy kérdését felveti és hogy a kátékérdéseket a keresztyén élet szempontja alá helyezi. Ez az értéke is. De várunk egy olyan kátémagyarázatot, amely nemcsak a káté használatán épülő elmélkedéseket tartalmazzon, mint ez, ne is csak szómagyarázat legyen, hanem theologiai alapon álló, magát a kátét alapul vevő magyarázat, amely az abban rejlő csodálatosan sok gondolatot ki tudja fejteni és fel tudja szabadítani.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.
Csekk számla száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.

Andrási Tivadar: Jézus. ára 4.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.
Fordította: Kozma Tibor, ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 6·50 P, II. kötet 6.— P, III. kötet 6.— P, IV. kötet 7.— P. Mind a négy együtt 24.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 10.— P. Ap. Csel. magyarázatának II-ik kötete, ára 12.— P.

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

Katonának való füzetek, drb. à 20 fillér.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 30 f.

„ **A négyes.** 30 fillér.

„ **Levelező nagyasszonyok.** 30 f.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 6.— P.

Roy Krisztina: Napországban. 2·50 P.

„ **Három barát.** 2.— P.

A mi dalaink. VIII-ik, legújabb kiadás, ára 2.— P.

Zengjen Hálaének. X-ik kiadás, 90 fillér.

Dr. Kiss Ferenc: Hogyan készüljünk a házasságra? ára 20 fillér.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára 20 fillér.

Két színdarab. 1 — P.

Dobreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazámból.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Fiers Elek: Isten pénzügyei. III. kiadás, 30 f.

Mózes A.: Szabó Sári néni. II. kiadás, 40 f.

Mózes András: Az erdélyi román reformáció kátéirodalma, ára 5 P.

Ráday Pál: Lelki hódolás. Imakönyv, ára fűzve 2:50, kötve 12.— P.

László Dezső: Ige - Hit - Egyház, ára 4 P.

Kádár Géza: Templomi Imák, ára 7 P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), valamint a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés és a „Studium“ kiadványai eredeti bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondásos képeslapok nagy választékban kaphatók.
